

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

n.registrator@regeringskansliet.se

YTTRANDE ÖVER EN TRYGG DRICKSVATTENFÖRSÖRJNING, SOU 2016:32

SAMMANFATTNING

Länsstyrelsen delar dricksvattenutredningens uppfattning att dricksvattnet utgör landets i särklass mest samhällskritiska försörjningssystem och anser även att dricksvattenförsörjningen är en förutsättning för många regioners utveckling. Länsstyrelsen anser att utredningen är bra och tydligt tar upp de problem som finns kopplat till ansvar och åtgärder. Utredningen innehåller också bra förslag som leder till en mer trygg, samordnad och långsiktig dricksvattenförsörjning. De föreslagna åtgärderna knyter väl an till utredningens bakgrundsmaterial, men trots detta är det svårt att i utredningen återfinna konkreta förslag på åtgärder och faktiska insatser kopplade till klimatförändring och klimatanpassning.

Nedan följer synpunkter på de tio förslag som utredningen tagit fram.

1. SKYDDA VATTENFÖREKOMSTER OCH TÄKTER

Länsstyrelsen anser det är bra att det ställs krav på att det ska finnas vattenskyddsområden för alla större allmänna vattentäkter. Länsstyrelsen anser även det är bra med tydligare krav att länsstyrelserna ska fatta beslut om vattenskyddsområden och skyddsföreskrifter. Bildande/uppdatering av vattenskyddsområden genomförs inte så ofta vilket gör det svårt för mindre kommuner att upprätthålla kompetens och kontinuitet inom området. Inom ett län finns flera kommuner och därmed har länsstyrelserna möjlighet att upprätthålla kompetens och fatta beslut om vattenskyddsområden som blir mer enhetliga. Om alla större allmänna vattentäkter inom viss tidsperiod ska vara skyddade anser Länsstyrelsen att förslaget att kommunerna ska ha en skyldighet att ansöka om fastställande av vattenskyddsområden behövs.

För att se till att skyddsföreskrifter följs anser Länsstyrelsen det är rimligt att tillsynen behöver förstärkas. I dagsläget bedrivs mest händelsestyrd tillsyn.

Länsstyrelsen anser att samtliga större allmänna dricksvattentäkter ska följa miljöbalkens bestämmelser och ha tillstånd enligt 11 kapitlet för uttaget av råvatten, vilket inte är fallet i dagsläget. Även att detta är en fråga som inte ingår i dricksvattenutredningens uppdrag är detta viktigt för att få fortsatt och kontinuerlig tillgång till råvattnet t.ex. vid torrperioder eller när andra verksamheter behöver tillgång till vatten. Tillstånd gör det också enklare att ställa krav på egenkontroll och att följa upp verksamheter så att god vattenkvalitet uppnås samt genomföra förnyelse och underhållsplaner.

2. ANPASSA DRICKSVATTENKONTROLLEN

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att kontrollen av dricksvattenanläggningar behöver förbättras och att Livsmedelsverket behöver ta fram vägledningsmaterial. Livsmedelsverket bör få möjlighet att inhämta uppgifter om dricksvattenkvalitet hos kommunerna.

Livsmedelskontrollen av dricksvatten behöver förstärkas ute i kommunerna. Små kommuner, som majoriteten i Sverige är, har inte möjlighet att upprätthålla kompetensen inom dricksvattenkontrollen. Kontrollen är en bra kvalitetssäkring att livsmedelslagstiftningen och den som berör dricksvatten efterlevs. Därför är det oerhört viktigt med interkommunal samverkan för att upprätthålla kompetens.

3. UTVECKLA UNDERSÖKNINGEN AV RÅVATTEN

Det har varit en stor brist att undersökning av råvattnets kvalitet inte har ingått i Livsmedelsverket föreskrifter, utan att kraven och föreskrifterna enbart har gällt dricksvatten. Länsstyrelsen anser att det är av stor vikt att råvattnets kvalitet undersöks då de visar vilka åtgärder som kan behöva genomföras för att dricksvattnet ska bli av god kvalitet. Råvattenkvalitet behövs också för att kunna bedöma områdenas status inom vattenförvaltningen.

Vattenmyndigheterna har kunnat ta del av vattentäkters råvattendata genom SGU:s databas vattentäktsarkivet där kommunerna kan, om de vill, lägga in uppgifter. Det är värdefullt om Vattenmyndigheterna kan begära in data, vilket innebär att de kan få tillgång till samtliga kommuners data och inte enbart de som lagt in uppgifter i Vattentäktsarkivet.

4. ÖKA FOKUS PÅ KRISBEREDSKAPSFRÅGOR

Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att dricksvatten är ett av våra viktigaste livsmedel och det är viktigt att samhällets krisberedskap stärks för att säkra en dricksvattenförsörjning. Detta kan öka förståelsen för vattnets värde och risker.

Länsstyrelsen anser att nationella katastrofgruppens (VAKA) arbete är värdefullt och ett stort stöd vid händelser kopplat till allvarigare påverkan på dricksvattenförsörjningen. Ofta behövs konsultation i ett tidigt skede för att effektivt minimera den skada en händelse kan ge på dricksvattenförsörjningen. Därför är det viktigt att VAKA kan nå dygnet runt. Länsstyrelsen anser att VAKA behöver finnas som en nationell resurs och att en myndighet som har en helhetsbild, samordningsansvar och kontakter vad gäller dricksvattenfrågor bör ha ansvaret för VAKA. VAKA behöver kontinuerlig ajourhållning av erfarenheter från utvecklingen inom dricksvattenområdet och händelser, för fortsatt kompetensutveckling och gruppen behöver på längre sikt fyllas på med nya gruppmedlemmar med relevant kompetens. För att förbättra samverkan föreslås Livsmedelsverket inrätta ett nationellt dricksvattenråd och länsstyrelsen anser det är lämpligt att de också har kvar ansvaret för VAKA. Länsstyrelsen anser det är möjligt att knyta VAKA närmare kommunerna. Det finns en risk att den helhetsbild och tillgänglighet som Livsmedelsverket ansvarar för går förlorad om ansvaret för VAKA flyttas. Länsstyrelsen anser det är viktigt att VAKA fortfarande är en nationellt tillgänglig grupp för alla kommuner och finansiering måste lösas nationellt så att VAKA kan bestå. Detta är viktigt för hantering av framtida katastrofhändelser och utvecklingsfrågor.

5. FÖRNYELSE OCH UNDERHÅLL

Länsstyrelsen anser förslaget att ställa krav på förnyelse- och underhållsplaner är bra, men att hänsyn måste tas till klimatförändringar. Detta behövs för att visa på vilket underhåll som behöver göras så att vi fortsatt kan få tillgång till god dricksvattenkvalitet utan de problem som t.ex. spruckna ledningar kan ge.

Det är sällan som längre ledningsnät byts ut i kommunerna. Oftast lagas ledningsnätet lite här och var när en ledning sprungit läck pga att nätet är väldigt gammalt, 70-90 år. Länsstyrelsen bedömer detta kommer att leda till stora kostnader för kommunerna inom överskådlig framtid.

6. MATERIAL I KONTAKT MED DRICKSVATTEN

Detta har hanterats i ett inledande delbetänkande och lett till ett särskilt uppdrag till Boverket. Länsstyrelsen har inga synpunkter på detta.

7. FÖRBÄTTRAD SAMVERKAN, SAMORDNING OCH STYRNING

Dagens förhållanden med låga grund- och ytvattennivåer visar att kommunala och regionala samarbeten är viktiga när det gäller dricksvattenproduktion.

Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning om att den statliga samordningen inte fått avsedd effekt. Det är olika myndigheter som ansvarar för yt-, grund- respektive dricksvatten och ingen har ett helhetsansvar eller helhetssyn. Länsstyrelsen anser det är bra att ett nationellt dricksvattenråd inrättas vid Livsmedelsverket, under förutsättning att rådet hanterar hela dricksvattenförsörjningssystemet från källa till kran och att alla tillståndsvägledande myndigheter ingår i rådet samt att rådet också tar ett helhetsperspektiv över klimatanpassningsåtgärder. Alla myndigheter med sektorsansvar måste ta ett gemensamt ansvar för helheten. Länsstyrelsen anser även att rådet bör ta fram en nationell dricksvattenstrategi med handlingsplan.

8. KOSTNADER OCH FINANSIERING

Länsstyrelsen anser det är positivt att utredningen föreslår mer pengar att hantera dessa frågor, men anser att föreslagna åtgärder kommer att kräva betydligt utökade arbetsinsatser på länsstyrelserna jämfört med dagsläget. Arbetet inför att fastställa ett vattenskyddsområde med föreskrifter innebär flera samråd, skrivna beslut, remisser, kungörelser och utskick till berörda varav ett med delgivningskvitto samt en författningssamling. Detta innebär en arbetstid på minst två veckor, om det är ett mindre område utan större motstående intressen som fastställs. Större och mer komplicerade vattenskyddsområden tar betydligt längre tid att handlägga.

Vid en överslagsberäkning att länsstyrelserna gemensamt skulle få tillgång till häften av föreslagna medel för staten och att varje länsstyrelse får andel motsvarande fördelningsnyckeln för vattenförvaltningen skulle detta för ett litet län kunna innebära en möjlig ökad arbetstid för vattenskyddsområden, tillsyn, beredskap och klimatanpassning på ca 1-3 månader per år. Länsstyrelsen anser att tillsyn, beredskap och klimatanpassning är ett kontinuerligt arbete som behöver fortgå löpande och inte enbart under en begränsad tidsperiod.

9. UTRED AVLOPPSFRÅGORNA

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att avloppsfrågorna påverkar dricksvattenförsörjningen och kretsloppet av vatten. Förekomst av orenat utsläpp av avloppsvatten (bräddning) är en viktig fråga. Även villkor i tillstånd för avloppsreningsverk behöver ses över och t.ex. förorenade ämnen bör ingå i tillstånden. Villkor baseras ofta på gränsvärden för årsmedelhalter, men även maxhalter har stor betydelse. En tillfälligt hög halt av skadliga ämnen kan påverka dricksvattenkvaliteten i nedströms liggande vattentäkter samt allvarligt skada växt och djurliv i vatten.

Länsstyrelsen anser att enskilda avlopp, med bl.a. olämpligt läge, dålig rening och flera tillsammans, också kan påverka dricksvattenförsörjningen för både enskilda och allmänna vattentäkter.

10. KONTROLLSTATION 2020

Utredningen föreslår att en kontrollstation för dricksvattnet sätts upp inom en femårsperiod. Länsstyrelsen anser att det bör finnas löpande 5 årsuppföljningar för att bedöma om takten i arbetet är tillräcklig.

Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att det är bra med uppföljning för att se takten på åtgärder. Flera av åtgärderna är utsträckta i tiden och inom en femårsperiod kan det vara svårt att se något tydligt resultat.

DE SOM DELTAGIT I YTTRANDET

Beslut om detta yttrande har fattats av tf Landshövding Anders Flanking. I beredning av ärendet har även deltagit enhetschef Maria Nilsson, tf enhetschef Jan Grosen, länsveterinär Fredrik Holm, räddningstjänsthandläggare Gunnar Karlsson, samordnare för klimatanpassning och miljöledning Erika Gülich samt vattenvårdshandläggare Monica Andersson, föredragande

Anders Flanking

Tf Landshövding

Monica Andersson

Vattenvårdshandläggare

Kopia:

Kierstin.petersson-grawe@regeringskansliet.se
Länsstyrelsen i Gotlands län, Frida Eklund